

De kracht van buurtsport- coaches en combinatie- functionarissen

Hoe je met hun inzet de sport- en beweegdeelname
van mensen met een beperking een impuls geeft

3	Een sportieve samenleving
6	De kracht van verbinden
8	Het maatschappelijk en individueel effect is groot
11	Voor ouders, trainers en vakleerkrachten ben ik het aanspreekpunt
14	Sport is een verrijking voor onze leerlingen
16	Sterk door maatwerk
18	Special Heroes was een schot in de roos
21	Scholen en leerlingen hebben veel profijt van Special Heroes
24	Maatwerk is nodig om leerlingen een veilig gevoel te geven
28	Radertjes in een netwerk
30	Sporten helpt om mee te blijven doen in de samenleving
34	Over vijf jaar wil ik alle leerlingen in het speciaal onderwijs bereikt hebben
37	Alles wat je projectmatig doet, dat werkt
40	Het was een heel bijzondere ervaring
44	Samenwerken in de regio
46	In regionaal verband kun je meer bereiken
49	Door regionaal werken meer mogelijkheden
52	Eigenlijk ben ik altijd bezig geweest met aangepast sporten
55	Leerlingen met een visuele beperking kunnen veel meer dan de meesten denken
60	Personele zaken
62	Organisaties
64	Colofon

Een sportieve samenleving

Actief sporten en bewegen is veelzijdig en leuk. Het maakt je blij, geeft zelfvertrouwen en het houdt je fit. Het geeft je de kans anderen te ontmoeten, plezier te hebben, grenzen te verleggen. Je kunt participeren in een vereniging en actief deelnemen aan de samenleving. Daarom is het belangrijk dat ook kinderen, jongeren en volwassenen met een beperking kunnen sporten en bewegen.

Duwtje in de rug

Sporten en bewegen gaat niet altijd vanzelf. Mensen met een beperking sporten en bewegen minder dan mensen zonder beperking. Voor mensen met een beperking is het soms een grote stap om lid te worden van een sportvereniging. Het is niet altijd duidelijk wat er allemaal mogelijk is en waar je met plezier kunt sporten en bewegen. Vaak kan dat bij een reguliere vereniging, zodat sporters met en zonder beperking met elkaar kunnen optrekken. Of bij een speciale vereniging, als dat voor de sport(er) nodig is. Het is fijn als kinderen en volwassenen met een beperking de kracht van sport kunnen ervaren. Dat ze meer zelfvertrouwen krijgen dankzij het sporten. Dat ze hun energie erin kwijt kunnen of er juist energie van krijgen. Redenen genoeg om het sporten voor mensen met een beperking te stimuleren. Combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches kunnen hier een grote bijdrage aan leveren.

Stimulerend overheidsbeleid

Ook het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) onderschrijft al lange tijd de belangrijke waarde van sport en bewegen. Zij wil een sportieve samenleving waarin iedereen ervoor kan kiezen om actief en gezond te leven. Via het programma Sport en Bewegen in de Buurt, met een looptijd van 2012 tot en met 2016, stimuleert het Ministerie van VWS gemeenten en andere lokale partijen om interventies en programma's in te zetten die een actieve, gezonde leefstijl stimuleren. Een belangrijk element van het programma Sport en Bewegen in de Buurt is de regeling 'Brede Impuls Combinatiefuncties'.

2008: Impuls brede scholen, sport en cultuur

Sinds 2008 konden gemeenten met cofinanciering van het rijk via de regeling 'Impuls brede scholen, sport en cultuur' al combinatiefunctionarissen aanstellen om hun lokale sport- en beweegbeleid een impuls te geven. De inzet van combinatiefunctionarissen is gekoppeld aan de sectoren sport, onderwijs en cultuur en gericht op kinderen en jongeren.

2012: Brede impuls Combinatiefuncties

In 2012 is vanuit het programma Sport en Bewegen in de Buurt de oorspronkelijke impulsregeling uitgebreid met de inzet van buurtsportcoaches. De nieuwe regeling heeft de titel 'Brede impuls combinatiefuncties'. Buurtsportcoaches kunnen breder worden ingezet dan combinatiefunctionarissen. Zij kunnen ook verbindingen leggen met de sectoren welzijn, gezondheid, zorg en kinderopvang. Ook zijn zij inzetbaar voor jongeren én volwassenen. Bij de inzet van buurtsportcoaches wordt 40% van de aanstelling gefinancierd door de rijksoverheid. Deze bijdrage is genormeerd. De overige 60% is cofinanciering. Gemeenten mogen zelf weten hoe ze die cofinanciering organiseren.

2015-2018: specifiek inzetten op mensen met een beperking

In het onlangs door het Ministerie van VWS gepresenteerde nieuwe gehandicaptensportbeleid wordt aangegeven dat er binnen het programma Sport en Bewegen in de Buurt meer aandacht komt voor mensen met een beperking. Dit door via de Sportimpuls en de inzet van buurtsportcoaches specifiek in te zetten op het sporten en bewegen door mensen met een beperking. Het nieuwe beleid is in een brief van minister mw. drs. E.I. Schippers aan de Tweede Kamer nader toegelicht en draagt de titel 'Grenzeloos actief' met looptijd 2015-2018. (brief 23 april 2015, kenmerk 744142-134743-S).

Inspirerende voorbeelden en praktische tips

Nog niet overal is het vanzelfsprekend om combinatiefunctionarissen of buurtsportcoaches in te zetten om het aangepast sporten en bewegen te stimuleren. In deze brochure vind je veertien interviews met mensen die zich inzetten om sport- en beweegdeelname van mensen met een beperking mogelijk te maken. Omdat ze er als beleidsfunctionaris samen met andere partijen, beleid voor maken. Omdat ze als combinatiefunctionaris of buurtsportcoach de vraag van scholen en het aanbod van sportverenigingen goed kennen en bij elkaar brengen. Of omdat ze er als vakleerkracht, trainer of teamleider een rol in vervullen. Het zijn stuk voor stuk mensen die het aangepast sporten op de kaart hebben gezet. Zij maken het mogelijk dat ook mensen met een beperking dicht bij huis kunnen sporten en bewegen en zo een actieve en gezonde leefstijl ontwikkelen.

Doel van deze brochure

Met deze brochure willen we beleidsfunctionarissen inspireren door kennis en ervaring te delen. Ook willen we een bijdrage leveren aan de Kwaliteitsimpuls buurtsportcoaches door ervaringsdeskundigen over hun werk, hun passie, te laten vertellen. Zij weten als geen ander waar hun inzet toe kan leiden en kunnen collega's stimuleren hetzelfde te doen.

Special Heroes: Iedereen kan een held zijn!

De buurtsportcoaches en combinatiefunctionarissen die in deze brochure aan het woord komen, werken (een deel van hun tijd) voor Special Heroes. Special Heroes laat kinderen met een beperking ervaren hoe leuk sporten en bewegen kan zijn. Het is een sportstimuleringsprogramma voor leerlingen in het speciaal en voortgezet speciaal onderwijs in de leeftijd van 6 tot en met 19 jaar. Ook voor hen wordt het sporten en bewegen met anderen gewoon, dat maakt het heel bijzonder. Samen grenzen verleggen, ieder op zijn eigen manier.

Special Heroes richt zich op cluster 1, 2, 3 en 4 scholen en SBO en Praktijkscholen. Dit zijn scholen voor leerlingen met respectievelijk een visuele beperking, een auditieve beperking of een spraaktaalstoornis, een chronische ziekte of een lichamelijke, verstandelijke of meervoudige beperking, ernstige gedragsproblemen of autisme en moeilijk lerende kinderen.

De aanpak van Special Heroes bestaat uit drie stappen. Eerst geven trainers van sport- en beweegaanbieders clinics in de school onder schooltijd. Leerlingen die met de sport- of beweegactiviteit verder willen, krijgen na schooltijd training in de veilige omgeving van de school. In stap drie worden leerlingen lid van een sportvereniging. Zo nodig worden de leerlingen begeleid om de stap naar de club succesvol te laten verlopen.

De kracht van verbinden

‘Ver-bin-den’ [werkw.] In samenhang brengen, koppelen aan.

Als één ding duidelijk wordt uit de interviews, dan is het wel hoeveel kracht er uitgaat van verbinden. Van het met elkaar in gesprek gaan, ideeën uitwisselen en samen optrekken om de doelstelling ‘meer sportdeelname van mensen met een beperking’ te realiseren.

ANTJE VELTHUIS, beleidsadviseur in de gemeente Utrecht, gaat graag de stad in om zorgorganisaties, scholen en de vertegenwoordigers van sport- en beweegaanbieders te ontmoeten. Zo kan zij sportbeleid voor mensen met een beperking ontwikkelen dat werkt en op draagvlak kan rekenen. Ook legt ze de verbinding met andere beleidsterreinen, zoals maatschappelijke ontwikkeling, onderwijs en gezondheidszorg.

Combinatiefunctionaris en vakleerkracht **FEMKE HEIJDEMANN** is de verbindende schakel tussen scholen en sportclubs, tussen ouders en vakleerkrachten en tussen individuele leerlingen die graag willen sporten en hun trainers. Ze knoopt kennis en expertise over aangepast sporten aan elkaar en is hét aanspreekpunt voor ouders, trainers en vakleerkrachten.

DICK VISSER, teamleider op de Mytyschool in Utrecht, ziet dat zijn leerlingen daar de vruchten van plukken. De inzet van de combinatiefunctionaris is volgens hem een meerwaarde. Want dankzij de extra tijd, geld en menskracht gebeurt het stimuleren van sportparticipatie nu heel gericht.

Antje Veldhuis

Functie
Beleidsadviseur

Werkgever
Gemeente Utrecht

Plaats
Utrecht

Antje Velthuis spreekt veel partijen die bezig zijn met aangepast sporten

Het maatschappelijk en individueel effect is groot

“In onze sportnota ‘In Utrecht staat jouw talent centraal 2011-2016’ is aandacht besteed aan aangepast sporten. In Utrecht willen we dat 75% van de inwoners minstens één keer per week sport. Het zit nu iets onder de 70%. We richten ons op kwetsbare groepen, onder andere mensen met een beperking. De groep is absoluut gezien vrij klein, daar krijg je het percentage niet meteen mee omhoog. Maar het maatschappelijk en individueel effect is groot. Het gaat om kwaliteit van leven, het voorkomen van sociaal isolement, het opbouwen van een netwerk en ook de fysieke gezondheid.

Uit een tussentijdse evaluatie blijkt dat het aantal sportclubs met een aanbod voor mensen met een beperking op schema ligt.

Sportverenigingen die aanbod willen ontwikkelen voor aangepast sporten, kunnen bij de Vereniging Sport Utrecht (VSU) terecht, de belangenbehartiger van de sportverenigingen. De gemeente ondersteunt verenigingen met een bedrag per lid met een beperking, waar ze materialen van kunnen aanschaffen, promotie kunnen regelen en dergelijke. De combinatiefunctionaris Special Heroes kan de sportvereniging op weg helpen door trainers tips, trucs en uitleg te geven hoe ze trainingen kunnen verzorgen aan sporters met een beperking. Dat is heel waardevol. Uit een tussentijdse evaluatie blijkt dat het aantal sportclubs met een

aanbod voor mensen met een beperking op schema ligt. Combinatiefunctionarissen werken in Utrecht voor 40% bij verenigingen, voor 60% doen ze aan sportbevordering op scholen en op pleintjes in de Utrechtse wijken. De inzet wordt gecoördineerd door Harten voor Sport, de stedelijke organisatie die zich inzet voor vergroten van de sport- en beweegdeelname in de stad. De combinatiefunctionarissen voor Special Heroes werken specifiek op scholen voor speciaal onderwijs. We werken ook met buurtsportcoaches die sport stimuleren vanuit zorginstellingen.

Utrecht is pilotgemeente geweest voor de Sportmatch. Stichting Onbeperkt Sportief heeft onderzocht waar het aanbod aangepast sporten zit en waar de vraag, zoals de scholen voor speciaal onderwijs. Bij ons is minder aangepast sportaanbod in de nieuwe wijk Leidsche Rijn. We polsen daarom via de VSU of zij sportverenigingen kennen die een aanbod voor mensen met een beperking willen opzetten. Ze moeten uiteraard wel affiniteit met de doelgroep hebben.

Bij het ontwikkelen van sportbeleid hebben we te maken met het netwerk Utrecht Sport op Maat, waarin het revalidatiecentrum De Hoogstraat, activiteitencentrum de Wilg, Stichting MEE en zorginstellingen zoals Reinaerde, het Leger des Heils en Abrona zitten. Daarnaast zijn natuurlijk ook de VSU, Harten voor Sport en de combinatiefunctionarissen Special Heroes

onderdeel van dit netwerk. Belangenorganisaties zijn ook belangrijk, zoals de SOLGU, die opkomt voor mensen met een lichamelijke beperking. Er zijn veel raakvlakken met ander beleid, zoals (jeugd)zorg, WMO, onderwijs, Volksgezondheid en Werk & Inkomen. Met onze collega's hebben we daarom regelmatig overleg.

Ik vind het heel leuk om het voor anderen mogelijk te maken om te sporten, ook mensen voor wie dat moeilijker is.

Om beleid te kunnen maken, wil ik veel mensen ontmoeten in de stad. Horen wat er op verschillende fronten speelt. Ik ben bijvoorbeeld gaan kijken bij Special Heroes om te weten wat de combinatiefunctionarissen doen om de clinics te realiseren. Ik spreek veel partijen die met aangepast sporten bezig zijn. Laatst had ik overleg over de Sportzoeker, een digitale plek waar je op zoek kunt naar het aanbod aangepast sporten.

Om beleid te kunnen maken, wil ik veel mensen in de stad ontmoeten.

Zelf hou ik heel erg van sporten. Ik vind het heel leuk om het voor anderen mogelijk te maken om te sporten, ook mensen voor wie dat moeilijker is. Wij zetten samen met partijen uit de stad het beleid uit, de partijen uit het werkveld maken het mogelijk. Wij houden een vinger aan de pols via rapportages en door contact te houden met elkaar. Ik kijk ook wat we in de toekomst kunnen verbeteren en wat de wensen zijn van de politiek. Daarvoor leg ik mijn oor te luister. “Hoe bevalt de inzet

van de combinatiefunctionaris? Wat is er nog nodig? Wat zijn landelijke ontwikkelingen? Waar willen we in Utrecht op inzetten?” Daar ga ik dan nieuw beleid op ontwikkelen.”

Gouden tips van Antje Velthuis

- **Maak alle schakels in de keten sterker.**
- **Zorg voor één loket waar inwoners met vragen terecht kunnen.**
- **Zorg voor goede sportprofessionals in het onderwijs en de zorg.**
- **Zorg dat je regionaal aanbod hebt, zeker bij aangepast sporten.**
- **Betrek, naast sportorganisaties en zorginstellingen, ook belangenorganisaties van mensen met een beperking bij het ontwikkelen van beleid.**

Femke Heijdemann

Functie
Combinatiefunctionaris Special Heroes
Taakomvang Special Heroes
14 uur per week
Doelgroep scholen
Vijf scholen uit cluster 3 in Utrecht
Werkgever
Mytyschool Ariane de Ranitz
Andere functie
Vakleerkracht op de Mytyschool Ariane de Ranitz

Voor ouders, trainers en vakleerkrachten ben ik het aanspreekpunt

“Op De Rafael (school voor speciaal onderwijs, red.) kregen de leerlingen drie keer een clinic van een circusschool tijdens de sportles. De kinderen die het leuk vonden kregen daarna acht lessen na schooltijd. Nu is er op zondagochtend een speciale circusgroep opgestart bij de vereniging. Het is fijn als er al een aanbod is, dan kunnen de leerlingen direct doorstromen. De clinics zijn afhankelijk van wat de vakleerkrachten willen. Ik heb een schema gemaakt welke activiteiten goed werken en welke niet. De scholen kunnen dan kijken wat ze willen. Die terugkoppeling, dat hoort echt bij mijn werk. Bij de clinics is de vakleerkracht eindverantwoordelijk. Dat is geruststellend voor de trainer die een les komt geven.

Het is fijn als sportverenigingen al een aanbod hebben, dan kunnen de leerlingen meteen door.

Vorig schooljaar ben ik begonnen met naschools sportaanbod op de scholen waar ik voor werk. Dat is heel goed uit de verf gekomen. Op tien woensdagmiddagen was er dans in de veilige omgeving van de school, aangeboden door de dansschool. Vier leerlingen zijn doorgestroomd naar een groep bij de dansschool. Toch lukt de doorstroming naar een sportvereniging niet altijd. De naschoolse tafeltennislessen waren een succes, acht tafeltennissers wilden daarna naar de vereniging. Toch is er maar één leerling lid geworden. De anderen

haakten af vanwege praktische problemen met halen en brengen. Jammer vind ik dat. Bij naschools aanbod hoeven ouders hun kind alleen op te halen, dat scheelt dan toch.

Ik wil ouders graag zien en spreken. Dan weten ze me te vinden als ze vragen hebben.

Als er clinics zijn op één van de vier andere scholen, dan ga ik daar naartoe. Kijken wat goed is gegaan en wat beter kan. Ook wil ik ouders graag zien en spreken. Dan weten ze me te vinden als ze vragen hebben, ik heb een bemiddelende rol. Als ouders erg bezorgd zijn of het wel goed gaat op de training, dan ga ik mee. Laatst was er een jongen die graag rolstoelhockey wilde gaan doen. Zijn vader durfde het niet aan vanwege de beperking van zijn zoon. Ik heb de trainer gebeld, die vertelde dat het heel goed kon. De vader is het zelf gaan proberen en merkte dat het inderdaad goed ging. Dus nu zit die jongen op zijn favoriete sport.

Ik werk met veel organisaties samen, zoals sportverenigingen, de Vereniging Sport Utrecht (VSU), Sportservice Midden-Nederland, MEE (ondersteunt mensen met een beperking op alle leefgebieden) en revalidatiecentrum De Hoogstraat. De VSU organiseert voor trainers soms themabijeenkomsten, zoals over gedragsproblemen. Laatst wilde een sportvereniging een cursus medische

begeleiding. Die vraag speel ik door aan mijn projectleider en de VSU. Zij pakken het op.

Zelf werk ik al tien jaar in het onderwijs, waarvan zeven jaar in het speciaal onderwijs. Daarnaast ben ik fysiotherapeut. Ik kijk graag naar mogelijkheden en behoeftes. Het geeft mij meer voldoening als ik een clubje van zes leerlingen heb, die ik kan laten doorstromen naar een sportvereniging dan dat ik dertig leerlingen over een kast laat springen.

Bij de Mytyschool zijn er medische ouderavonden. Zo'n 30 van de 150 ouders komen daar op af. Ik sta er dan met flyers over aangepast sportaanbod, clinics en dergelijke. Het is een kleine groep die ik dan bereik, maar de ouders zijn echt geïnteresseerd.

De combinatie van vakleerkracht en combinatiefunctionaris Special Heroes vind ik perfect.

De combinatie van vakleerkracht en combinatiefunctionaris Special Heroes vind ik perfect. Ik heb korte lijnen met leerlingen omdat ik zelf vakleerkracht ben. Ik kan ze snel aanspreken. Ook de ouders weten me te vinden. Docenten en de fysiotherapeut sturen vragen over sport aan mij door. Op de andere scholen is het een pré dat ik het schoolsysteem ken. Dat maakt de samenwerking makkelijker. Ik ben er voorstander van dat Special Heroes op elke school wordt geïmplementeerd en dat de vakleerkrachten het werk als combinatiefunctionaris gaan uitvoeren. Zij kennen de leerlingen, de ouders, het schoolsysteem, alles. Hoewel dat wel de helft van mijn baan zou kosten.”

Gouden tips van Femke Heijdemann

- **Zorg voor een goed volgsysteem om het resultaat van de inspanningen te weten. Bel ouders na, stuur mails en vraag de sportvereniging of een clinic nieuwe leden heeft opgeleverd.**
- **Zorg dat je met promotieactiviteiten de juiste doelgroep bereikt.**
- **Combineer de functie van combinatiefunctionaris met die van vakleerkracht op school.**

Dick
Visser

Functie
Teamleider

Werkgever
Mytyschool Ariane de Ranitz

Plaats
Utrecht

Dick Visser ziet veel enthousiasme

Sport is een verrijking voor onze leerlingen

“De leerlingen bij ons op school hebben allemaal een fysieke en/of verstandelijke beperking. Het is belangrijk dat ze zich in sport en bewegen ook competent gaan voelen. Ze doen vaak negatieve ervaringen op. Het is heel leuk als je met je lijf of rolstoel toch aangepast tafeltennis kan doen. Het is een verrijking voor hun naschoolse activiteit. Voor de gezinnen betekent het wel iets extra's om kinderen met een beperking te laten sporten. De verenigingen zijn niet altijd dicht bij huis, dan moet je langer zoeken.

We doen al vier of vijf jaar mee met Special Heroes. We hebben onze vakleerkracht Femke (Heijdemann, zie interview op pagina 11, red.) uitbreiding gegeven als combinatiefunctionaris. Zij brengt de vrijetijdsbesteding van onze leerlingen en die van vier andere scholen actief onder de aandacht, biedt begeleiding, organiseert clinics en knoopt kennis en expertise aan elkaar.

Het stimuleren van sportparticipatie is nu veel gericht. We hebben er extra tijd, geld en mankracht voor ingezet.

Wij hebben drie keer per jaar een clinic tijdens schooltijd, zoals judo, rolstoeltennis of circus. Dat regelt zij met sport- en beweegaanbieders uit de omgeving. We doen ook woensdag na schooltijd activiteiten. Dat levert wel praktische problemen op, maar dat valt nog mee. Kinderen kunnen zich zelf

opgeven, meestal doen er 15 à 20 kinderen mee. Het stimuleren van sportparticipatie zat deels in het takenpakket van de vakleerkrachten. Als leerlingen een vraag hadden over sport, dan pakten ze die ook wel op. Maar nu is het veel gericht. We hebben er extra tijd, geld en menskracht voor ingezet.

Wij zien heel veel enthousiasme. Leerlingen vinden het leuk om dat sportaanbod te krijgen.

Wij zien heel veel enthousiasme. Leerlingen vinden het leuk om dat sportaanbod te krijgen. Ze krijgen ook bewegingsonderwijs, maar zo'n clinic is extra uitdagend en verdiepend. Dat levert veel positieve reacties op. We zien ook dat het zich uitbetaalt, omdat kinderen gaan kiezen voor zo'n vorm van actieve vrijetijdsbesteding. Dat gebeurt echt, dat is het leuke.”

Gouden tip van Dick Visser

► **Zorg voor enthousiasme en een succesbeleving.**

Sterk door maatwerk

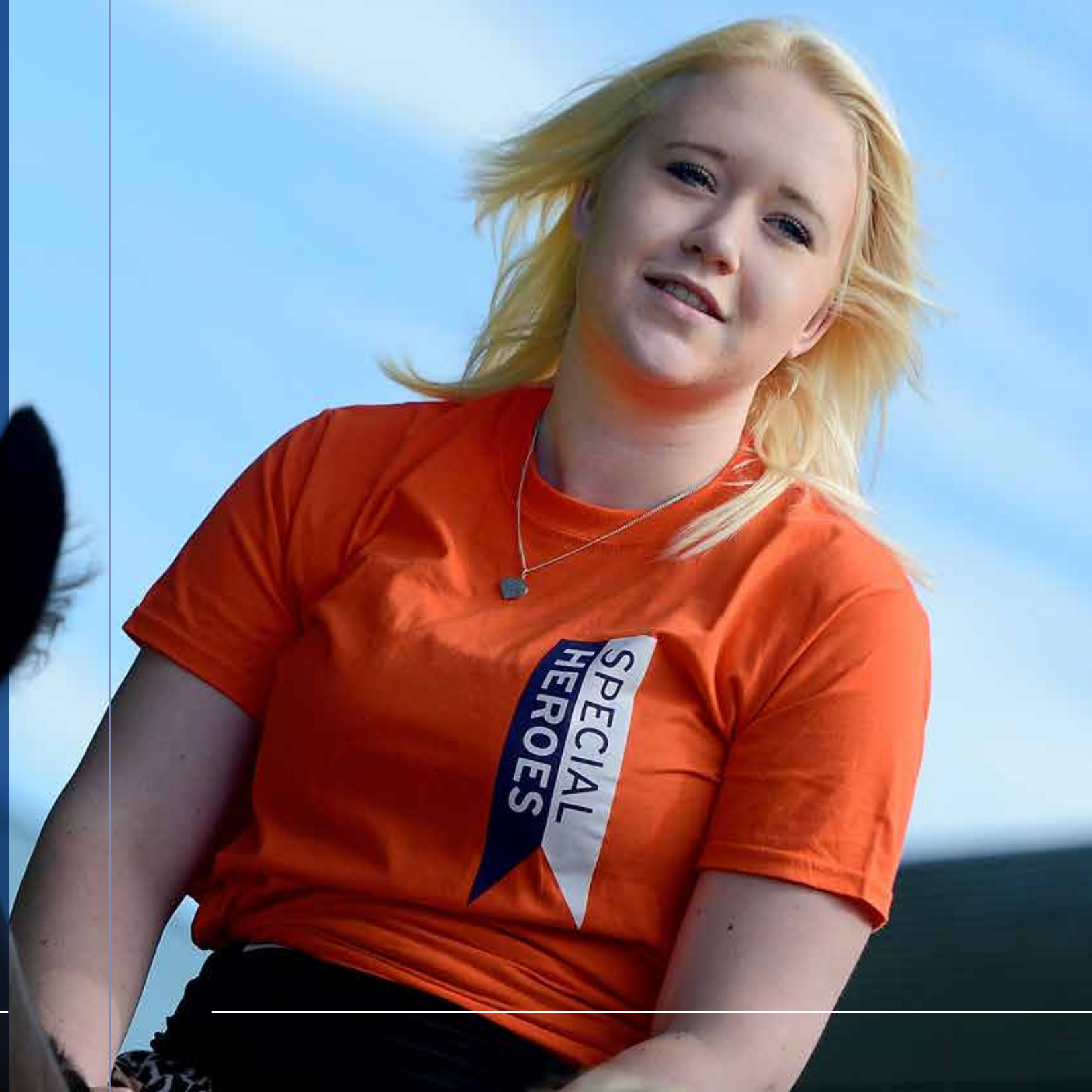
‘Maat-werk’ [zelfst. nw] Werk dat speciaal op een bepaald doel is afgestemd.

Plezier in het sporten en bewegen is misschien wel de belangrijkste voorwaarde om te zorgen dat sporters met een beperking gaan sporten en bewegen en dat blijven doen. Nogal wat sporters met een beperking ervaren een drempel om zich aan te sluiten bij een sportvereniging. Anderen weten niet wat er allemaal mogelijk is. Daarom is het belangrijk om te weten wat zij willen en kunnen, zodat ze gericht verwezen kunnen worden en zich thuis voelen op de sportclub. Een trainer waarin ze vertrouwen hebben is daarbij cruciaal.

KIM DISCO, coördinator bewegingsonderwijs in Gouda, besteedt veel aandacht aan de warme overdracht van de school naar de sportclub. Ze heeft veel contacten met de sportverenigingen, zodat ze weet waar ze leerlingen naar doorverwijst. Omdat er veel variatie is in de beperkingen van de leerlingen, is maatwerk noodzakelijk.

INGE VAN DE KAMP, senior beleidsmedewerker sport bij de gemeente Gouda, pleit voor maatwerk bij het uitvoeren van het sportbeleid, zodat iedereen de kans krijgt om te sporten. Buurtsportcoaches zet ze op projectbasis in bij sportverenigingen. Ze kunnen een probleem dan heel gericht helpen oplossen.

Maatwerk is ook nodig om leerlingen een veilig gevoel te geven, vindt **ROY BLOEM**, combinatiefunctionaris Special Heroes in Kampen. Hij kijkt goed waar leerlingen behoefte aan hebben. Ook de begeleiding van trainers stemt hij af op wat een trainer nodig heeft. Daarom werkt hij het liefst op aanvraag en ziet hij minder in scholing van een hele groep trainers tegelijk.

Kim
Disco

Functie
**Coördinator bewegingsonderwijs
Sportpunt Gouda**

Taakomvang Special Heroes
4 uur van de 38 uur per week

Doelgroep scholen
SBO en VSO, 1 school cluster 4

Werkgever
Sportpunt Gouda

Kim Disco vindt het een uitdaging om kinderen aan het sporten te krijgen

Special Heroes was een schot in de roos

“We hebben net een tweejarige pilot afgesloten. Ik ben blij, want met vier scholen uit Gouda heb ik nu een samenwerkingsovereenkomst getekend voor onbepaalde tijd. De sportdocenten vinden het een mooi aanbod bovenop hun sportpakket, ze zijn blij dat ze structureel kunnen samenwerken met sportverenigingen. We hebben echt iets moois neergezet dat werkt. Misschien twijfelt een school eerst, maar als ze mooie resultaten zien, willen ze niet meer zonder.

**Misschien twijfelt een school eerst,
maar als ze mooie resultaten zien,
dan willen ze niet meer zonder.**

Het was logisch dat ik Special Heroes oppakte bij Sportpunt Gouda. Ik ben negen jaar gymjuf geweest en vind werken met kinderen leuk. Ik kijk graag naar de kwaliteiten van de kinderen en vind het een uitdaging om alle kinderen aan het sporten te krijgen. Dat draag ik vol enthousiasme uit aan de sportverenigingen. Wij hebben veel contacten met sportverenigingen in Gouda. Dat is belangrijk om ze te kunnen koppelen aan de scholen waar Special Heroes draait. Ook werk ik samen met een stichting die dagopvang voor gehandicapten verzorgt, heb ik contacten met kinderfysiotherapeuten en heeft Sportpunt Gouda regelmatig contact met Sportservice Zuid-Holland. Special Heroes heeft een groot netwerk waar ik gebruik van kan maken. Ik vind het soms lastig om bij sportverenigingen langs

te gaan. Omdat ik met het speciaal basisonderwijs (SBO) en voortgezet speciaal onderwijs (VSO) werk, is het niet concreet genoeg wat ik van de sportverenigingen vraag. Er is veel variatie in de beperkingen van de leerlingen op onze scholen. De ene vorm van autisme is heel anders dan de andere. Sommige kinderen kunnen met gemak op een reguliere sportvereniging, anderen juist niet. Maatwerk is belangrijk.

Om aangepast sporten te bevorderen zijn goede trainers bij sportverenigingen belangrijk. Soms heb ik trainers die enthousiast zijn, maar niets weten van de doelgroep. Dan is het goed als ze op school kennis maken met de leerlingen en tips krijgen hoe met hen om te gaan. Dat nemen ze mee naar de training en vertellen ze hopelijk aan collega-trainers. Zo wordt de sportvereniging sterker en weten de leerlingen een vereniging goed te vinden. Overigens is een succesbeleving ook cruciaal. Soms hoor ik dat een leerling een slechte ervaring heeft bij een voetbalclub, maar ik weet dan wel een paar voetbalverenigingen waar het waarschijnlijk wel goed gaat.

**De warme overdacht van een veilige
omgeving naar een vereniging is heel
belangrijk voor leerlingen.**

Over succes gesproken. Eén van onze scholen heeft tijdens de gymles op school free running gedaan.

Naderhand gingen de vakleerkrachten met tien leerlingen op de fiets naar de naschoolse proefles bij de vereniging. Dan bekijft het. Daarna gingen de leerlingen alleen. Een paar zijn lid geworden. Die warme overdracht van een veilige omgeving naar een vereniging is heel belangrijk voor leerlingen. Het is mooi dat de school dat ziet en er tijd voor vrij maakt.

Dat Special Heroes er kwam, was een schot in de roos. De wethouder WMO zei tijdens een overleg dat ze de sportparticipatie voor kinderen met een beperking wilde verhogen. Een beleidsmedewerker en een collega van Sportpunt Gouda opperden Special Heroes. Dat vond de gemeente een goed idee, zo'n project onder schooltijd met een bereik van 100%.

De sportmonitor levert veel informatie op. Aan welke clinics behoefte is bijvoorbeeld.

In de sportmonitor van Special Heroes staan alle leerlingen met hun woonplaats, hun sport en welke clinics ze hebben gedaan. De contactpersonen Special Heroes op de scholen vullen de sportwensen van de leerlingen in en houden bij welke leerlingen naar een sportvereniging zijn doorgestroomd. De sportmonitor levert veel informatie op. Aan welke clinics behoefte is bijvoorbeeld. Ook zag ik erin staan dat een meisje graag wilde basketballen, maar ze zat er nog niet op. Dat konden we toen meteen regelen.

Het zou mooi zijn als veel meer kinderen hun plekje vinden bij een fijne vereniging.

Over vijf jaar wil ik graag dat de scholen die nu met Special Heroes bezig zijn het echt hebben geïmplementeerd in hun normale werk. Het zou mooi zijn als veel meer kinderen hun plekje vinden bij een fijne vereniging. Voorwaarde is dat trainers genoeg basis hebben om deze leerlingen te begeleiden. Dat ze structuur en duidelijkheid aanbieden. Dat vindt iedereen fijn en deze leerlingen varen daar wel bij, de meesten kunnen dan gewoon meedraaien.”

Gouden tips van Kim Disco

- **Leer de trainers van de sportvereniging op school hoe ze om kunnen gaan met de leerlingen.**
- **Zorg voor succesbeleving bij de leerlingen.**
- **Zorg dat je zichtbaar bent.**
- **Zorg voor goede communicatie.**

**Inge van
de Kamp**

Functie
Senior beleidsmedewerker

Werkgever
Gemeente Gouda

Plaats
Gouda

Scholen en leerlingen hebben veel profijt van Special Heroes

“Het sportbeleid is verankerd in de sportnota van 2007. We zijn nu bezig met een nieuwe sportnota, waarin we ook het beleid voor de sportaccommodaties opnemen. Een paar jaar geleden hebben we het sportbeleid geëvalueerd en de meetfactoren aangepast.

Jongeren met een beperking ervaren door sport dat ze meer kunnen dan ze denken.

Uitgangspunt van het beleid is dat we vinden dat de hele Goudse bevolking moet kunnen sporten. Het is belangrijk om jong te beginnen met sporten. Jongeren met een beperking ervaren door sport dat ze meer kunnen dan ze denken. Ze ontdekken welke sport ze ligt. We hopen dat ze later ook gaan of blijven sporten. Het liefst regulier, voor zover dat kan. Dat vinden ze vaak ook heel leuk. Het is lang niet voor alle mensen met een beperking nodig om te sporten bij organisaties die zich specifiek richten op mensen met een beperking.

In de nota uit 2007 staat niet specifiek iets over het bevorderen van aangepast sporten. Het college van burgemeester en wethouders heeft bij de inzet van de combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches wel expliciet ingestoken op het stimuleren van aangepast sporten. De gemeenteraad neemt jaarlijks een besluit over de cofinanciering van deze functies.

Bij de inzet van combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches is expliciet ingestoken op het stimuleren van aangepast sporten.

Alle buurtsportcoaches en combinatiefunctionarissen zijn in dienst van Sportpunt Gouda, hun inzet is vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst. Het rijk betaalt 40% van de kosten, de gemeente betaalt de overige 60%, samen met onder andere het onderwijs en maatschappelijke organisaties. Ieder kwartaal evalueren we met ze hoe het gaat met bewegen in de buurt, sporten op school en de doorgeleiding naar de sportverenigingen.

Sportverenigingen kunnen via Sportpunt Gouda een aanvraag doen voor een buurtsportcoach, bijvoorbeeld als zij iets voor sporters met een beperking willen organiseren. We spreken door wat het probleem is en in hoeveel tijd we ze gaan helpen om het op te lossen. De inzet van de buurtsportcoach is op projectbasis, ze zitten niet vast bij één vereniging. Zo kunnen we de buurtsportcoaches in heel Gouda inzetten en kunnen meer sportverenigingen ervan profiteren.

Sport is een heel boeiend werkveld. Er zijn continue veranderingen, zaken waar je op in kunt springen. Hierdoor kun je als gemeente Gouda ervoor zorgen dat iedereen de kans krijgt om te gaan sporten. Maatwerk is daarbij van groot belang, zeker voor de groep sporters

De inzet van de buurtsportcoach is op projectbasis, ze zitten niet vast bij één vereniging.

met een beperking. Wat betreft aangepast sporten weet lang niet iedereen wat er mogelijk is. Het is belangrijk om dat te laten zien. Dan kunnen mensen ontdekken wat ze leuk vinden.

Vorig jaar hebben we een quick scan laten maken door een extern bureau. We wilden weten hoe de sport er in Gouda voor staat in vergelijking met landelijke gegevens. Dat was helemaal niet slecht, maar er waren wel een paar aandachtspunten. De uitkomsten van de quick scan hebben we dit voorjaar besproken met sport- en maatschappelijke organisaties, sportverenigingen, de sportraad, het ROC, de Brede School en het maatschappelijk werk. We hebben gebrainstormd hoe we verder willen met sport, hoe we tegen ontwikkelingen aankijken. Dat is input voor de nieuwe sportnota die volgend jaar in moet gaan. Aangepast sporten wordt daar in ieder geval een onderdeel van. En zolang de Rijksregeling blijft bestaan, willen we door met de combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches.

Scholen hebben veel op hun bordje liggen, dus zijn ze in het begin afwachtend.

Twee jaar geleden is Sportpunt Gouda als pilot begonnen met Special Heroes op vijf Goudse scholen. De start was best moeizaam. Ik ben blij dat vier van de vijf scholen hebben gezegd dat ze door willen. Ze hebben gezien dat het werkt, zo'n aanpak. Wat het voor hun leerlingen kan betekenen. Het duurt even voordat scholen gewend zijn. Het is dus zaak om niet

al na één jaar te zeggen: “We stoppen ermee.” Het is iets van de lange adem. Scholen hebben veel op hun bordje liggen, dus zijn ze in het begin afwachtend en vragen zich af hoeveel werk er op ze af komt. Zoals het nu geregeld is, denk ik dat de scholen en de leerlingen er veel profijt van kunnen hebben.”

Gouden tips van Inge van de Kamp

- **Zorg ervoor dat iemand specifiek verantwoordelijk is voor het bevorderen van de sportparticipatie van mensen met een beperking.**
- **Zorg voor een divers aanbod.**
- **Lever maatwerk als het gaat om aangepast sporten.**

Roy
Bloem

Functie
**Combinatiefunctionaris Special
Heroes**

Taakomvang Special Heroes
4 uur per week

Doelgroep scholen
Praktijkonderwijs

Werkgever
**Ichthus College Kampen, afdeling
Praktijkonderwijs**

Andere functie
**Sportdocent op het Ichthus
College, afdeling praktijkonderwijs**

Voor Roy Bloem staat plezier in het sporten op één

Maatwerk is nodig om leerlingen een veilig gevoel te geven

“Wat ik mooi vind aan Special Heroes is dat we onder schooltijd naar de sportvereniging toegaan. Het kan ook dat de sportvereniging bij ons komt, de laatste les gaan we dan een keer naar de sportvereniging. Dan kunnen de leerlingen de club een keer zien -weten hoe de kleedkamers en de kantine eruit zien- en zich er vertrouwd voelen.

**Het is mooi als leerlingen
ontdekken dat er sporten zijn
die ze leuk vinden.**

Ik wissel af tussen individuele en teamsporten. Ik kies vooral minder bekende sporten. Paardrijden, fietscross, free running, judo, dansen, karate en bootcamp bijvoorbeeld. Ik maak het aanbod breed, omdat ik graag wil dat elke leerling naar een sportvereniging gaat of in ieder geval plezier in het sporten heeft gehad. Het is mooi als leerlingen ontdekken dat er sporten zijn die ze leuk vinden of zich vrijer durven bewegen.

**De trainers die bij ons in de klas
komen zijn de experts in de sport,
ik ben expert van de leerlingen.**

Ik geef les aan leerlingen met leermoeilijkheden. Daarnaast komen verschillende soorten gedragsstoornissen voor. De trainers die bij ons in de klas komen zijn de experts in de sport, ik ben expert van de leerlingen.

Ik geef ze didactische tips, hoe ze om kunnen gaan met een jongen met adhd bijvoorbeeld.

**Na een clinic zeggen de trainers:
“Was dat het nou? Die kinderen zijn
heel gewoon en kunnen heel veel.”**

Er zijn nog twee combinatiefunctionarissen aangepast sporten in Kampen, ze zijn ook vakleerkracht in het speciaal onderwijs. Dankzij Special Heroes heb ik hen leren kennen. We hebben overleg, wisselen successen uit en kijken bij elkaar in de les. We hebben een avond georganiseerd voor verenigingen en de trainers handvatten gegeven. Het is lastig dat trainers zo verschillen in niveau. Je hebt trainers met dertig jaar ervaring, maar ook zeventienjarigen die nog in de A spelen. Daarom werken we graag op aanvraag. We komen een keer bij de training kijken en tips geven. Het is wel lastig dat veel trainers bij sportverenigingen vrijwilligers zijn die overdag werken. Want wij willen juist graag overdag clinics op school aanbieden.

Wat mij opvalt is dat veel mensen een beetje bang lijken voor de doelgroep. Dan hoor ik: “Oh jee, het is speciaal onderwijs, dat zullen wel moeilijke kinderen zijn.” En iedere keer valt het na de clinic mee, dan zeggen de trainers: “Was dat het nou? Die kinderen zijn heel gewoon en kunnen heel veel.” Dat is goed om te horen. Het is helemaal mooi als verenigingen daarna een

aanbod voor sporters met een beperking ontwikkelen. Of dat onze leerlingen kunnen doorstromen naar het reguliere aanbod van de vereniging.

Voor onze leerlingen is sport als middel heel krachtig. Het helpt ze om zichzelf te uiten.

Als leerlingen lid willen worden van een sportvereniging, dan schat ik in of ze in het reguliere programma mee kunnen draaien. En anders kijk ik bij zo'n vereniging wat wel kan. Ik ken de leerlingen en de thuissituatie goed, dat helpt. Een sportvereniging kan eventueel subsidie aanvragen bij de gemeente voor een trainer die de doelgroep kent.

Ik vind elke sport leuk om te doen, dat wil ik graag overbrengen aan mijn leerlingen. Plezier is belangrijk, het niveau is niet interessant. Ik heb wel wat met deze doelgroep. In de maatschappij worden ze vaak een beetje achtergesteld. Ik wil graag wat voor ze betekenen. Voor onze leerlingen is sport als middel heel krachtig. Het helpt ze om zichzelf te uiten. Ze leren omgaan met winst, verlies en teleurstellingen. Het is mooi om te zien als leerlingen elkaar bij de judoclinic helpen om de judoband om te doen.

Maatwerk is nodig om leerlingen een veilig gevoel te geven. Daarom kijk ik goed wat een leerling nodig heeft. Een compliment, een geintje of begeleiding naar de sportclub. Het is belangrijk om de leerlingen zelfvertrouwen en plezier in bewegen te geven. Ik hoop dat mijn leerlingen steeds makkelijker hun plek kunnen vinden binnen de sportvereniging en dat ze geen angst meer hebben voor de doelgroep.”

Gouden tips van Roy Bloem

- **Lever maatwerk.**
Kijk wat de leerlingen nodig hebben.
- **Wees trots op de doelgroep, op wat ze kunnen bereiken.**
- **Werk samen met de gemeente, bijvoorbeeld bij de aanvragen voor het Jeugdsportfonds.**
- **Bied de trainers van de vereniging ondersteuning in het omgaan met deze doelgroep. Lever ook hierbij maatwerk.**

Radertjes in een netwerk

‘Net-werk’ [zelfst. nw] Verzameling van onderling verbonden zaken.

Een mooi voorbeeld hoe alle partijen samenwerken om de sportdeelname van mensen met een beperking te stimuleren, is in Amersfoort te vinden. Gemeente, vakleerkracht, buurtsportcoach en trainer zijn radertjes in het netwerk. Al die radertjes grijpen in elkaar en zorgen er samen voor dat het bevorderen van aangepast sporten goed loopt.

De gemeente Amersfoort heeft het bevorderen van sportdeelname van mensen met een beperking expliciet opgenomen in het sportbeleid. Bij het uitvoeren van het beleid is de inbreng van anderen noodzakelijk. Of zoals **ELS SPEELMAN**, beleidsmedewerker bij de gemeente, het formuleert: “De gemeente is één van de radertjes, we doen het met alle partijen in de stad.”

Eén van die radertjes is buurtsportcoach **SJAMANA WIJSMULLER**. Zij bracht de Professor Groenschool en badmintontrainer **ANDY BASRAN** bij elkaar voor een clinic badminton en informeerde de ouders over het sportaanbod. Trainer Andy gaf de badmintontraining, vakleerkracht **RENZO PRONK** begeleidde de clinics. De ouders mochten de laatste les meedoen. Ook zij zijn een radertje in het netwerk, want hun inzet is nodig om hun kinderen bij een sportvereniging te kunnen laten sporten.

Els Speelman

Functie
Beleidsadviseur sport

Werkgever
Gemeente Amersfoort

Plaats
Amersfoort

Els Speelman zet in op vergroten van sportparticipatie van kwetsbare groepen

Sporten helpt om mee te blijven doen in de samenleving

“In Amersfoort hebben we ervoor gekozen om ons te richten op aangepast sporten. Dat is vastgelegd in onze nota Amersfoort F!T, die unaniem is vastgesteld door de gemeenteraad.

Onze hoofdambitie is dat zoveel mogelijk Amersfoorters sporten en bewegen. Amersfoort is een behoorlijk sportieve stad, 70% van de volwassenen sport minimaal één keer per week, bij jongeren ligt dat op bijna 90%. Wij richten ons op drie doelgroepen die beduidend minder sporten. Eén van die drie is de groep mensen met een beperking. Uit onderzoek blijkt dat zij beduidend minder sporten dan mensen zonder beperking.

Mensen die sporten zijn fitter, actiever en kunnen langer meedoen.

Met de nieuwe sociale infrastructuur is het belangrijk dat inwoners goed zelfredzaam zijn. Sport is daar een goed hulpmiddel voor. Mensen die sporten zijn fitter, actiever en kunnen langer meedoen. Je moet fysiek in goede conditie zijn om goed voor jezelf te kunnen zorgen. Sport draagt ook bij aan het voorkomen van isolement. Door sporten ontmoet je mensen en maak je vrienden. Sporten draagt bij aan totale gezondheid; mensen die sporten zijn minder vaak ziek en komen minder bij de huisarts. Dat scheelt zorgkosten. Allemaal redenen om in te zetten op sport, ook voor mensen met een beperking.

Op het gemeentehuis maken we het beleid. Bij het tot stand komen van de sportnota hebben we gebruik gemaakt van expertteams. Daarin zaten mensen uit maatschappelijke organisaties, de Amersfoortse Sportfederatie, een ziektekostenverzekeraar, gezondheidsorganisaties, Het Landelijk Fietsplatform, sportverenigingen en sportbedrijf SRO. Het beleid is daardoor breed gedragen. Ook met de regiogemeenten hebben we contact over het sportbeleid, we komen drie keer per jaar bij elkaar en wisselen kennis, ervaringen en ideeën uit.

De uitvoering van het sportbeleid doen we niet zelf, daarvoor hebben we de uitvoeringsorganisatie SRO. Daar maken we jaarlijks afspraken mee om aan te geven wat ze moeten doen om het beleid handen en voeten te geven. En wij krijgen advies van het sportbedrijf SRO, want zij staan in direct contact met de doelgroep en weten wat werkt en wat niet werkt. Zo krijg je een wisselwerking, waardoor we die dingen doen die bijdragen aan onze beleidsdoelstellingen.

Alleen een briefje meegeven werkt niet, je moet echt contact tot stand brengen tussen leerlingen en sportverenigingen.

We hebben in Amersfoort twintig buurtsportcoaches. Zij hebben allemaal een aandachtsgebied. Sjamana Wijsmuller (zie interview op pagina 34, red.) is de

buurtsportcoach voor het speciaal onderwijs. Zij legt de verbinding tussen het speciaal onderwijs en de sportaanbieders. Alleen een briefje meegeven werkt niet, je moet echt contact tot stand brengen tussen leerlingen en sportverenigingen. Leerlingen uit het speciaal onderwijs vinden niet makkelijk aansluiting bij reguliere verenigingen, die zijn vaak te competitief. Kinderen voelen haarfijn aan of ze zich er prettig gaan voelen. Sommige verenigingen zetten zich speciaal voor deze doelgroep in. Dan heb je snel een klik. Als een aantal verenigingen dat wil doen en er is een verbinder die dat mogelijk maakt, dan is de kans heel groot dat kinderen met een beperking gaan sporten.

In Amersfoort hebben we het sportinclusief denken geïntroduceerd.

In het beleid hebben we opgenomen dat sportverenigingen zich moeten kunnen ontwikkelen tot open, brede verenigingen. Elf verenigingen hebben een aanbod voor aangepast sporten ontwikkeld, voor volwassenen en kinderen, en krijgen daarbij ondersteuning van een buurtsportcoach. Ze komen vier keer per jaar bij elkaar om kennis uit te wisselen en regionaal af te stemmen. SRO zorgt voor de gezamenlijke promotie, zij hebben een brochure waarin het aanbod staat. Ik ben er heel trots op dat we in Amersfoort zo'n breed aanbod aan aangepast sporten hebben, van gymmen, zwemmen en handboogschieten tot roeien en atletiek. De SRO informeert de verenigingen over opleidingen voor trainers.

In Amersfoort hebben we het sportinclusief denken geïntroduceerd. Bij nieuw beleid, bijvoorbeeld op het gebied van gezondheid, welzijn of ruimtelijke ontwikkeling, proberen we als beleidsadviseurs sport aan tafel te

zitten en het bewegen overall in te verankeren. Bij de aanleg of herontwikkeling van een nieuw gebied pleiten wij bijvoorbeeld voor een beweegvriendelijke inrichting, met goede fietspaden naar de binnenstad, veldjes om te voetballen of yoga te doen en glad asfalt in plaats van steentjes, zodat je er lekker kunt skaten. Hiervoor is heel veel contact nodig met andere collega's. Met gezondheid, zorg, welzijn en onderwijs vormen we de afdeling Samen Leven, dus we weten elkaar makkelijk te vinden.

De gemeente is één van de radertjes, we doen het met alle partijen in de stad.

De gemeente financiert 60% van de kosten voor de buurtsportcoaches, dat is maximaal. Hiervoor worden budgetten van onderwijs, welzijn en sport ingezet. Het rijk draagt 40% bij vanuit de rijksregeling Brede Impuls Combinatiefuncties. Vroeger hingen de buurtsportcoaches aan een sportvereniging, maar voor de gemeente was het lastig om sturing te geven of zaken in de wijk voor elkaar te krijgen. Vandaar dat we vanuit de gemeente de inzet van de buurtsportcoaches op een andere manier regelen. Dan hebben we de vrije hand om ze in te zetten waar we ze nodig hebben. Nu ondersteunen de buurtsportcoaches de sportverenigingen bij het ontwikkelen van aanbod voor nieuwe doelgroepen of om samenwerking tot stand te brengen met organisaties in de wijk.

Uit de nieuwste cijfers blijkt dat in alle leeftijdscategorieën meer mensen zijn gaan bewegen. Ik denk dat het beleid daaraan bijdraagt. De gemeente is één van de radertjes, we doen het met alle partijen in de stad.”

Gouden tips van Els Speelman

- **Zorg dat mensen het aanbod goed weten te vinden. In de provincie Utrecht hebben we voor het aangepast sporten een sportzoeker: aangepastsporten.nu.**
- **Laat de buurtsportcoach overleggen met mensen die in nauw contact staan met de doelgroep, zoals het onderwijs of de woongroep. Zij weten vaak welk aanbod aansluit.**
- **Denk sportinclusief bij alle beleidsterreinen in de gemeente.**
- **Stuur de buurtsportcoaches zoveel mogelijk aan vanuit de gemeente, zodat je de vrije hand hebt ze in te zetten daar waar ze nodig zijn.**

Sjamana
Wijsmuller

Functie
Buurtsportcoach Special Heroes in Amersfoort
Taakomvang
16 uur per week
Doelgroep scholen
Alle clusters
Werkgever
SRO
Andere functie
Regionaal projectleider Special Heroes voor Amersfoort, Soest en Huizen bij Onbeperkt Sportief voor 8 uur in de week en vakleerkracht bewegingsonderwijs bij SBO de Stuifheugel in Zeist voor 8 uur in de week

Sjamana Wijsmuller volgt haar hart

Over vijf jaar wil ik alle leerlingen in het speciaal onderwijs bereikt hebben

“Het kwartje viel toen ik tijdens mijn sportopleiding te maken kreeg met het speciaal onderwijs. Dát was het waarin ik verder wilde. Ik ben gymles gaan geven in het speciaal basisonderwijs en rond nu een master voor gedragsspecialist in het onderwijs af. Ik vind het mooi om te kijken naar mogelijkheden en om kinderen structuur te bieden, zodat ze plezier krijgen in het sporten en zich kunnen ontwikkelen. Dat enthousiasme breng ik over op sportverenigingen en vakleerkrachten in het speciaal onderwijs, zodat ze mee gaan doen met Special Heroes.

Ik vind het mooi om te kijken naar mogelijkheden.

In Amersfoort zijn veel scholen die net met Special Heroes zijn gestart, onder andere omdat er nu geld is vrijgemaakt voor mijn functie, buurtsportcoach aangepast sporten. Die scholen moeten nog best wennen. Laatst hebben we een judoclinic gegeven op een cluster 4 school. Veel leerlingen komen uit de wijde omgeving, daarom was de vakleerkracht sceptisch of de clinic een vervolg zou krijgen. Toch is het gelukt, acht leerlingen krijgen nu judoles na schooltijd. De school was verrast en zag dat Special Heroes echt werkt. Een goede trainer is wel cruciaal. Als een leerling de trainer in de klas al ervaart, wordt het makkelijker om naar een vereniging te gaan. De judotrainer had zelf lesgegeven op scholen voor speciaal basisonderwijs en kan goed met de

leerlingen omgaan. Hij bood veel structuur en duidelijkheid en hield ze constant bezig.

Als een leerling de trainer in de klas al ervaart, wordt het makkelijker om naar een vereniging te gaan.

Sportverenigingen die zich willen richten op sporters met een beperking, maar weinig ervaring hebben, kan ik begeleiden. Op netwerkbijeenkomsten die ik organiseer, wisselen scholen en sportverenigingen ervaringen uit en praten ze met elkaar om kinderen een goede plek te geven. Vaak zijn het persoonlijke drijfveren waarom een trainer van een sportvereniging mee wil doen. Laatst sprak ik iemand die vroeger een moeilijke jongen was, maar nooit begeleiding had gekregen. Nu wil hij jongeren met gedragsproblemen begeleiden, want dat had hij gemist vroeger.

Het is mijn taak om de sportverenigingen aan de scholen te koppelen.

Het is mijn taak om de sportverenigingen aan de scholen te koppelen. Met hen heb ik dus veel contact. Daarnaast ook met collega buurtsportcoaches, met Sportservice Noord-Holland, met de combinatiefunctionaris in Huizen en met 's Heeren Loo, die onder andere een woongroep heeft voor jongeren bij één van de

scholen. En gelukkig kan ik ook terecht bij mijn coördinator bij sportbedrijf SRO, hij heeft een enorm sportnetwerk. Hij heeft elke maand contact met Els Speelman (zie interview op pagina 30, red.), de beleidsadviseur sport van de gemeente Amersfoort. Zo weet zij wat er speelt.

Vanuit Special Heroes weet ik welke scholen welke clinics hebben gehad, hoeveel leerlingen mee hebben gedaan en zijn doorgestroomd en met welke sportverenigingen contact is geweest. Die informatie geef ik door aan de gemeente Amersfoort. Bij de Professor Groenschool gaat het om 160 leerlingen per clinic, bij de andere scholen om ongeveer 100. Het varieert hoeveel leerlingen uiteindelijk doorstromen naar een sportvereniging. We weten welke leerlingen al op een sportvereniging zitten. Als je je focust op de kinderen die nog niet sporten, heb je er zo 10% sportparticipatie bij.

Kinderen die niet sporten omdat ze niet weten waar, dat bestaat over vijf jaar niet meer.

Op sommige scholen is de participatie maar 40%. Dat moet toch echt naar 50-60%. Er is veel winst te behalen bij de scholen die net zijn begonnen met Special Heroes. Bij veel ouders is nog niet bekend wat er mogelijk is voor hun kind dat wil sporten. Daar moet verandering in komen. Kinderen die niet sporten omdat ze niet weten waar, dat bestaat over vijf jaar niet meer.”

Gouden tips van Sjamana Wijsmuller

- **Maak gebruik van het netwerk van anderen.**
- **Maak het niet specialer dan het is. Veel kinderen hoeven geen aparte activiteit als de trainer duidelijk en gestructureerd les geeft.**
- **Laat scholen gebruik maken van Special Heroes, met een buurtsportcoach die het sportaanbod regelt en met geld voor trainers die clinics geven.**

**Renso
Pronk**

Functie
Vakleerkracht

Werkgever
Professor Groenschool

Plaats
Amersfoort

Alles wat je projectmatig doet, dat werkt

“Bij ons op school zitten kinderen die moeite hebben met communicatie en informatieverwerking, zoals slechthorenden, kinderen met taal-/spraakproblemen of autisme. Ik vind het een uitdaging om intensief om te gaan met kinderen die meer begeleiding nodig hebben. Het heeft soms veel voeten in de aarde om dingen voor elkaar te krijgen, maar als het lukt, geeft dat veel voldoening.

We doen al drie jaar mee met Special Heroes. De leerlingen hebben verschillende sporten kunnen doen, zoals turnen, dansen, judo, atletiek, circus en badminton. Bij de keuze voor het sportaanbod kijken we waar leerlingen die nog niet sporten behoefte aan hebben. We denken ook mee welke sport geschikt is. Laatst hebben we een clinic badminton gehad. Dat is een geschikte sport. Je loopt niet door elkaar, het speelveld is duidelijk afgebakend en er zit een netje tussen.

We leren van elkaar, het is een wisselwerking.

Badmintontrainer Andy Basran (zie interview op pagina 40, red.) deed het technische gedeelte, ik de begeleiding. Hij geeft gestructureerd les, is rustig, legt goed uit, doet het voor. Hij heeft ook in de keuken gekeken bij mij, hoe ik met de leerlingen omga. Zo leren we van elkaar, het is een wisselwerking.

Een aantal leerlingen is daarna bij Andy op de vereniging gaan badmintonnen. Ze kennen hem al, dat maakt de drempel lager. Het is dezelfde les, maar dan bij meester Andy in de gymzaal. Het is belangrijk om voor sommige leerlingen die weg te plaveien, want het is al moeilijk zat voor ze.

Door het programma Special Heroes krijg je de wind in de zeilen.

Het is goed als kinderen in contact komen met sportverenigingen en er hopelijk een zinvolle vrijetijdsbesteding aan overhouden. Daarom doen we mee aan Special Heroes. Het is een programma met subsidies en mogelijkheden, daar liften we graag op mee. Kinderen met een beperking aan het sporten krijgen is best moeilijk. Door het programma Special Heroes krijg je de wind in de zeilen. Er is een mooi sportaanbod, er gaat een folder mee naar huis, er is extra aandacht voor sport. Dat zet zoden aan de dijk, het wordt structureel. De trainers die een clinic geven, krijgen een vergoeding. Er wordt echt iets van ze verwacht, ze geven drie keer les, denken mee over een vervolg, zoals proeflessen of een naschools aanbod, en over de doorstroming naar de sportvereniging.

Zo'n clinic is een echte training, de trainers passen hem niet aan. Anders zouden de leerlingen bij de vereniging

op hun gezicht kunnen gaan. De laatste les van de clinic vergroten we het mooie uit. Ouders worden dan uitgenodigd om te komen kijken. We benadrukken hoe goed de leerlingen zijn geworden, hoeveel ze hebben geleerd. Zo krijg je een enthousiaste sfeer.

Met een beperking kom je net wat meer moeilijkheden tegen. Dan heb je een goede trainer nodig.

Ik probeer in de gaten te houden hoe het gaat met de leerlingen die doorstromen naar een vereniging. Sommigen haken af, anderen zijn heel erg op hun plek. Als ze afhaken is het niet altijd duidelijk hoe dat komt. Positief vind ik dat ze het wel hebben geprobeerd. Ook kinderen zonder beperking vinden niet altijd hun draai op een sportclub. Alleen, met een beperking kom je net wat meer moeilijkheden tegen. Dan heb je een goede trainer bij een vereniging nodig.

Je wilt niet alleen de kinderen, maar ook de ouders enthousiast krijgen.

Een praktisch probleem is het vervoer. Wij hebben een regiofunctie, bijna alle kinderen komen met taxibusjes. Als we na schooltijd sport willen aanbieden, moeten we altijd met de ouders en taxibedrijven in gesprek. Je moet niet alleen de kinderen, maar ook de ouders enthousiast krijgen. Zij moeten dingen regelen en vaak ook betalen.

Onze buurtsportcoach Sjamana (zie interview op pagina 34, red.) legt de contacten met de sportverenigingen. Als ze van een andere school hoort dat iets goed gaat, dan stelt ze dat bij ons ook voor. Mijn leerlingen kunnen

Je moet intensiever begeleiden om de kinderen die niet sporten erbij te krijgen.

dan ook op die andere school meedoen. Zij coördineert, organiseert een ouderavond of een sportdag, maakt mensen enthousiast. Ook regelt ze proeflessen. Of ze zorgt dat er circuslessen na schooltijd bij ons op school worden gegeven. Alleen lessen tijdens schooltijd geven, dat is te weinig. Je moet intensiever begeleiden om de kinderen die niet sporten erbij te krijgen.”

Gouden tips van Renso Pronk

- **Sluit je als school aan bij Special Heroes.**
- **Begeleid als docent de trainer van de vereniging in het omgaan met de doelgroep.**
- **Houd er rekening mee dat bij naschoolse activiteiten vervoer vaak een probleem is.**
- **Betrek de ouders.**

Andy
Basran

Functie
Badmintontrainer

Werkgever
Badmintonvereniging Ban

Plaats
Amersfoort

Andy Basran gaf drie clinics op de Professor Groenschool

Het was een heel bijzondere ervaring

“Mijn badmintonvereniging Ban ontving een mailtje van buurtsportcoach Sjamana (zie interview op pagina 34, red.). Of we drie clinics wilden geven op de Professor Groenschool in Amersfoort. Ik heb direct “ja” gezegd. Drie weken lang heb ik drie dagen onder schooltijd badmintonles gegeven aan leerlingen met communicatieve problemen. Ik vond het een uitdaging en was benieuwd met wat voor kinderen ik te maken kreeg. Voor ik ermee begon heb ik met Sjamana en sportmeester Renso (zie interview op pagina 38, red.) een gesprek gehad. Renso was er elke les bij.

Bij badminton is kijken heel belangrijk: ik doe fysiek iets voor en de kinderen doen het na.

Ik vind het leuk om voor een groep te staan, het helpt dat ik jarenlang met jeugd heb gewerkt. Het gaat mij goed af, dat merkte ik ook aan de reacties van Sjamana en Renso. Bij badminton is kijken heel belangrijk: ik doe fysiek iets voor en de kinderen doen het na. Dan heb je die gehoorproblemen niet. Ik heb helemaal niet gemerkt dat de leerlingen bepaalde problemen hebben, ik zag het verschil niet met kinderen zonder beperking, dat was bijzonder om te merken.

Sommigen hadden al eens op de camping gebadmintond of thuis met hun ouders of vriendjes. Ik was zo enorm verbaasd over hun kunnen. Er waren kinderen bij die

Ik zag het verschil niet met kinderen zonder beperking, dat was bijzonder om te merken.

motorisch heel goed zijn. Iedereen heeft het heel goed gedaan tijdens de clinics. Ze hadden er echt plezier in. De laatste les mochten de ouders er ook bij zijn. Ik heb ze uitgenodigd om mee te doen. Dat vonden ze leuk, het was een heel aparte ervaring.

Eén van de kinderen deed het uitzonderlijk goed. Die had ik graag onder mijn hoede willen nemen, maar hij woont in Veenendaal. Hij heeft daar een proefles bij de badmintonvereniging gedaan. Van Renso hoorde ik later dat de trainer daar ook enorm gecharmeerd was van die speler. Het is echt een talent. Hij had nog nooit gebadmintond, dankzij de clinics heeft hij dat ontdekt. Het is mooi als kinderen hun talent kunnen ontdekken voor badminton of een andere sport.

Sommige leerlingen zaten al op een sport, anderen waren nog zoekende. Sjamana heeft de ouders geïnformeerd dat de kinderen drie gratis proeflessen mochten doen bij onze vereniging. Zes leerlingen heb ik teruggezien bij mijn club in Amersfoort en eentje in Nijkerk, waar ik ook trainer ben.

Op de training bij de vereniging hoefde ik geen speciale aandacht aan de doorgestroomde kinderen te besteden.

Voordoen is belangrijk bij badminton, je moet vooral goed kunnen kijken. Ik heb bovendien duidelijke regels, bijvoorbeeld waar ze moeten staan als ik iets ga uitleggen. Bij mij op de training zijn kinderen heel hard bezig. Er komen weinig woorden aan te pas. Het is geen probleem om de leerlingen met de reguliere groep mee te laten trainen. Een uitzonderingspositie is niet nodig. Als ze binnenkomen worden ze netjes voorgesteld, ze worden opgenomen door de groep en dan gaan ze hard trainen.

Ik heb duidelijke regels, bijvoorbeeld waar je moet staan als ik iets ga uitleggen.

Zelf badminton ik al vanaf mijn vierde. Ik wil de kinderen graag badminton leren, dat is mijn drijfveer. Ik heb veel ervaring en gevoel voor hoe je kinderen kunt begeleiden, dat is fijn. Kinderen vinden het prettig om door mij getraind te worden. Daarnaast is het belangrijk om enigszins resultaat te kunnen halen. Eén van mijn regioteams is in 2012 Nederlands kampioen geworden. En binnenkort gaan we met drie teams naar het Nederlands Kampioenschap. Eens kijken of we daar eerste kunnen worden. Daar ga ik wel van uit, je moet bepaalde doelstellingen hebben. Voor de kinderen is zo'n kampioenschap een hele ervaring. Die neem je ze nooit meer af.

Bij mij op de training zijn kinderen heel hard bezig. Er komen weinig woorden aan te pas.

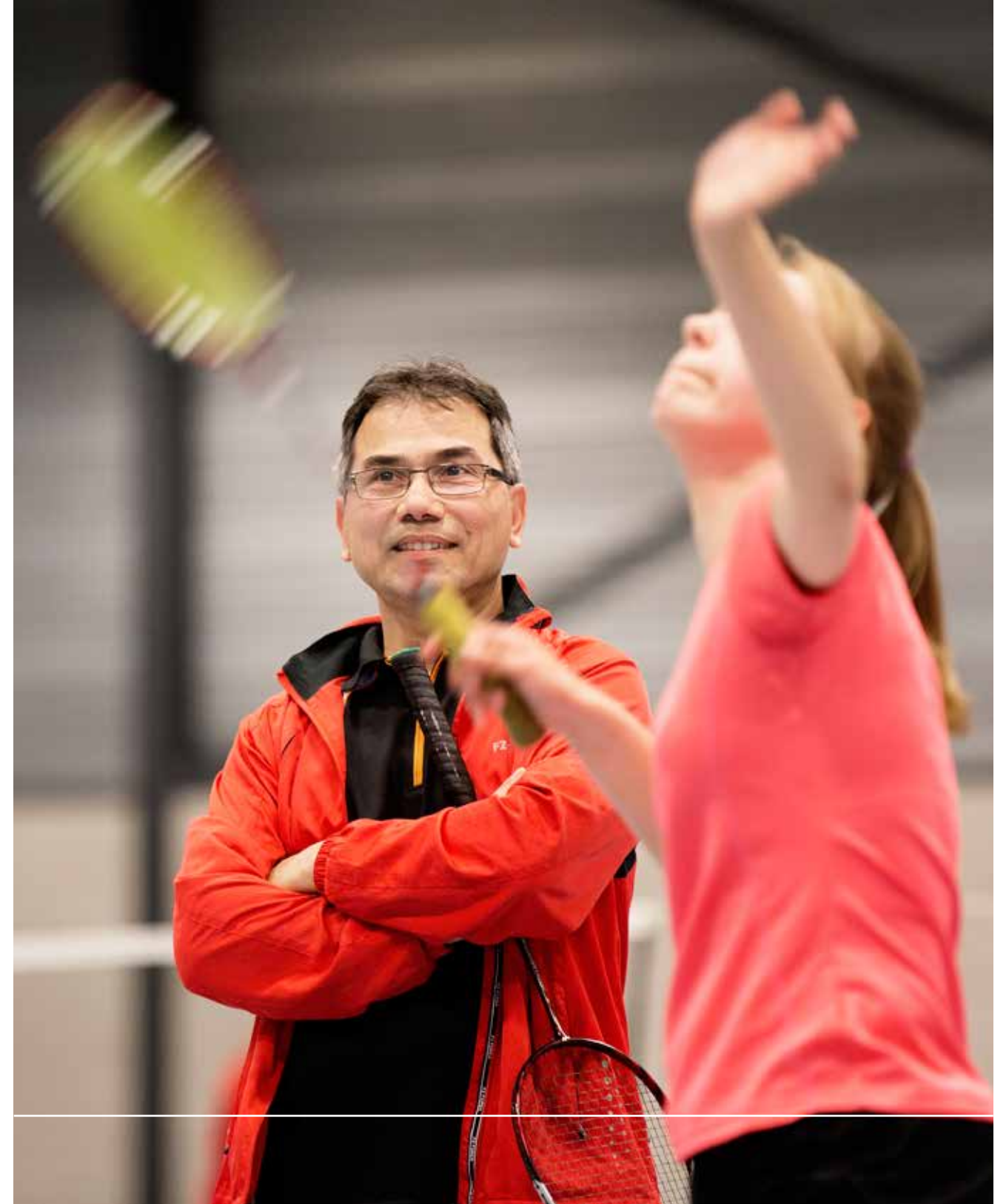
Bij de clinics op school mochten de kinderen vragen aan mij stellen. Een leerling vroeg of ik rijk was. Ik antwoordde dat ik heel rijk was dat ik hun badmin-

tonles mocht geven. Niet iedereen snapte dat antwoord. Meester Renso legde uit dat rijk zijn niet altijd met geld te maken heeft. En zo is het maar net."

Gouden tips van Andy Basran

- **Heb geduld. Accepteer dat de kinderen zijn zoals ze zijn.**
- **Doe fysiek zaken voor en laat de kinderen het na doen. Dan spelen communicatieproblemen geen rol.**
- **Wees duidelijk en bied structuur.**

Samenwerken in de regio

‘Sa-men-wer-ken’ [werkw] Gemeenschappelijk aan dezelfde taak werken.

Samenwerken in de regio loont. Sommige sporten kun je alleen maar regionaal aanbieden. De vraag is simpelweg te klein om in elke gemeente een zeer divers aanbod te ontwikkelen. Door samen te werken creëer je samenhang en voorkom je versnippering. Bovendien hebben veel scholen voor speciaal onderwijs een regiofunctie. Leerlingen die na een clinic willen doorstromen naar een sportvereniging, doen dat vaak in de regio, in of dichtbij hun woonplaats. Daarom is het handig om het regionale sportaanbod te kennen en te weten naar welke collega of welke vereniging je iemand kunt verwijzen.

Iemand die regionaal is gaan werken is **LOES BOETES**, regiocoach bij Sportservice Zwolle. Zij heeft zicht op het regionale sportaanbod en de regionale sportwensen. Ze breekt een lans voor regionale samenwerking, omdat je dan meer kunt bundelen en meer kunt bereiken.

Voor Special Heroes is **ROB FRANSEN** de regionaal projectleider in Overijssel en Gelderland. Hij heeft veel contact met sportverenigingen in de regio. Dat helpt hem om leerlingen van De Twijn te koppelen aan een geschikte sportclub in de regio. Hetzelfde geldt voor **SANDRA VAN WIJHE**, die voor meerdere gemeenten in de regio Utrecht werkt en daardoor een groot netwerk heeft. Een regionaal netwerk is van grote waarde bij het stimuleren van aangepast sporten.

WILBERT VAN DORRESTEIJN geeft gymles aan leerlingen met een visuele beperking. Hij adviseert vakleerkrachten in de regio die een visueel beperkte leerling in de klas hebben, hoe ze aansprekende sportlessen kunnen geven. Zijn kennis en ervaring brengt hij ook over op trainers van sportverenigingen in de regio.

Loes
Boetes

Functie
**Regiocoach en consultant
aangepast sporten**

Werkgever
SportService Zwolle

Plaats
Zwolle

Loes Boetes ziet overal kansen

In regionaal verband kun je meer bereiken

“Vier jaar geleden ben ik als consultant begonnen bij SportService Zwolle. Vorig jaar zijn we gaan regionaliseren, nu ben ik ook actief voor Kampen, Raalte en Zwartewaterland. We hebben een goed overzicht van het regionale sportaanbod en de sportwensen. Zo kunnen we meer bundelen. Kleine gemeenten hebben te weinig mensen met dezelfde beperking en dezelfde sportwens om een bepaald aanbod op te starten. In regionaal verband kan dat wel. En evenementen in Zwolle voor mensen met een beperking kan ik nu in alle gemeenten onder de aandacht brengen.

We hebben een goed overzicht van het regionale sportaanbod en de sportwensen. Zo kunnen we meer bundelen.

Wij zijn uitvoerder van het sportbeleid van de gemeente Zwolle en adviseren de gemeente ook. We zitten maandelijks om tafel en hebben veel afstemming. Ook hebben we vier keer per jaar regio-overleg met de andere gemeenten. In Zwolle en de regio zijn buurt-sportcoaches actief, daar werken we mee samen, maar dat kan nog beter. We werken ook met vakleerkrachten en combinatiefunctionarissen in het speciaal onderwijs.

Ik doe beleidsmatig, organisatorisch en uitvoeringswerk. Dat is hartstikke leuk. Altijd ben ik bezig om verbanden en kansen te zien. Ik probeer gebruik te maken van wat er al is. In de gemeente Kampen hebben drie

Als je weet waar de talenten liggen en welke competenties mensen hebben, dan kun je ze het beste inzetten.

vakleerkrachten extra uren gekregen voor Special Heroes. Als ik de verenigingen in Kampen wil ondersteunen bij hun aanbod aangepast sporten, kan ik die vakleerkrachten vragen om tips en trucs te geven. Als je in je netwerk weet waar de talenten liggen en welke competenties mensen hebben, dan kun je ze het beste inzetten.

Je moet gewoon out of the box denken, creatief zijn en kijken hoe iemand wel kan deelnemen.

In Zwolle is veel aanbod voor sporters met een beperking. We hebben wel zestig activiteiten. Met de omringende gemeenten erbij zijn het er zo'n honderd. In de regio ga ik bij sportverenigingen langs die ik nog niet ken. Dat waarderen ze, bovendien wil ik weten waar ik mensen naar doorverwijs. We houden de verenigingen en het netwerk op de hoogte via een nieuwsbrief. Als je goed contact hebt, komen ze sneller naar je toe met problemen of knelpunten. Als je dat hebt bereikt, dan zit het goed. Het is belangrijk om te luisteren naar wat de doelgroep wil. En ook om door te vragen. Soms blijken ze iets anders nog liever te willen, maar denken ze dat dat niet

kan. Je hebt bijvoorbeeld handboogschutters zonder handen die handboogschieten. Met technologie is zoveel mogelijk. Je moet gewoon out of the box denken, creatief zijn en kijken hoe iemand wel kan deelnemen.

We houden veel gegevens bij over aangepast sporten. Vanwege de regionalisering kijken we ook waar de sporters vandaan komen. Veel mensen die in Zwolle sporten, wonen in de regio. Maar er zijn ook sporters uit Zwolle die buiten de stad sporten. We willen inzichtelijk hebben wat de redenen zijn, dan kunnen we er wat mee doen als dat nodig is.

Wij zijn onlangs een pilot gestart. Bij vijf verenigingen maken we een filmpje om het sportaanbod in beeld te brengen. Je komt aan bij een accommodatie, je gaat binnen, je ziet hoe de groep is en wat het sportniveau is. Zo'n filmpje kan drempelverlagend werken, sporters krijgen een beeld waar ze naartoe gaan. Verenigingen kunnen de filmpjes online zetten en wij op onze site.

Ik wil graag een stuurgroep van regionale professionals opzetten.

We kijken of we studenten efficiënter kunnen inzetten. We hebben hier mbo- en hbo-studenten Sport en bewegen. Zij kunnen bij ons stage lopen en vanuit SportService Zwolle ingezet worden bij een sportvereniging. Die hebben extra handjes en ook vernieuwing, want een student kijkt anders tegen zaken aan dan iemand die er een poos zit. Zo kun je het beter maken.

Ik wil graag een stuurgroep van regionale professionals opzetten, met daarin vertegenwoordigers van Special Heroes, revalidatiecentrum de Vogellanden, MEE IJsseloevers en wij. Daarnaast hebben we dan structureel

overleg met onderwijs en sportverenigingen. SportService Zwolle is de spil en maakt de verbindingen tussen de verschillende overleggen. Dit om elkaar makkelijker te vinden en beter van elkaar te weten welk aanbod er is. Als dat over vijf jaar gerealiseerd is, zou dat heel mooi zijn."

Gouden tips van Loes Boetes

- **Stem het sportaanbod voor mensen met een beperking regionaal af.**
- **Zorg voor een goed overzicht van het regionale sportaanbod en de sportwensen.**
- **Maak een filmpje van de sportvereniging, zodat sporters er alvast een beeld van krijgen.**

Rob Fransen

Functie
Regionaal projectleider Special Heroes voor Overijssel en Gelderland en sportcoach Special Heroes bij Onderwijs- centrum De Twijn
Taakomvang Special Heroes
23 uur als regionaal projectleider en 8 uur als sportcoach per week
Doelgroep scholen
Regionaal: tien scholen uit cluster 2, 3, en 4 in Gelderland en Overijssel, Onderwijscentrum De Twijn: cluster 3
Werkgever
Openbaar Onderwijs Zwolle (OOZ) ten behoeve van Onderwijscentrum De Twijn

Door regionaal werken meer mogelijkheden voor aangepast sporten

“Het werken in het speciaal onderwijs met deze doelgroep heb ik geleerd door het te doen.

Bij mijn sollicitatie zeiden ze: “You love it or you hate it.” Ik vind het ontzettend mooi en dankbaar werk. Vanwege een blessure aan mijn knie kan ik sinds vier jaar geen gymlessen meer geven. De Twijn was net gestart met de pilot Special Heroes en er was een coördinator nodig. Zo ben ik erin gerold.

**Bij mijn sollicitatie zeiden ze:
“You love it or you hate it.”
Ik vind het ontzettend mooi
en dankbaar werk.**

Bij De Twijn organiseer ik de clinics, geef adviezen aan de trainers en aan leerlingen. Bij de andere scholen ben ik echt faciliterend. Ik bespreek met de vakleerkrachten hoe ze het programma kunnen draaien en borgen, hoe ze de gewenste resultaten kunnen halen. Ze zijn bijna een jaar bezig. Ik leg de contacten met de sportverenigingen, dat is nu teveel voor ze om erbij te doen. Het is de bedoeling dat zij de rol gaan krijgen die ik bij De Twijn heb. Dan word ik daar minder nodig.

In Zwolle heb ik een groot netwerk. In kleine gemeenten ben ik bezig om het netwerk op te bouwen. Het voordeel van regionaal werken is dat je een grote regio krijgt met aangepast sporten. Binnen het speciaal onderwijs komen

Door het regionale netwerk kun je leerlingen makkelijker door laten stromen naar een sportvereniging bij hen in de buurt.

veel mensen van buiten Zwolle. Door het regionale netwerk kun je leerlingen makkelijker door laten stromen naar een sportvereniging bij hen in de buurt. Bovendien kun je beter samenwerken. We kunnen kijken welk aangepast sportaanbod waar nodig is. Als er al iets in de buurt is, moet je je wel tien keer bedenken of je daar een zelfde soort aanbod naast zet. Dan wordt het misschien allemaal net niks. Een aanvullend aanbod is dan handiger.

Voor kinderen die extra begeleiding nodig hebben, is een apart groepje een geweldige uitkomst.

Wij werken binnen De Twijn deels vraag- en deels aanbodgestuurd. Onze leerlingen met een lichamelijke beperking weten vaak wel wat ze willen. Daar werken we vraaggestuurd. Zij mogen zelf kiezen of ze mee willen doen met een clinic. De leerlingen met een verstandelijke beperking weten vaak niet zo goed wat ze willen of ze kunnen zich geen goede voorstelling maken van de sport. Daar werken we aanbodgestuurd, iedereen doet mee aan de clinic. Ze maken kennis met verschillende sporten en ontdekken wat ze leuk vinden.

Als ik bij sportverenigingen kom waar leerlingen lid geworden zijn, zie ik dat het een feestje is. De kinderen staan lekker te tennissen op de baan of te trainen in de judodojo, samen met andere kinderen en met een trainer die hart heeft voor de doelgroep. Daar word ik warm van. Ik kijk hoe het met ze gaat en of ik nog iets kan betekenen. Voor kinderen die extra begeleiding nodig hebben, is een apart groepje een geweldige uitkomst. Ze sporten tussen andere kinderen, maar wel in een veilige setting. Steeds vaker wordt zo’n groepje binnen de reguliere sportverenigingen aangeboden.

De medewerking van ouders is van groot belang. Sommige ouders kunnen of willen niet meewerken. Als school moet je goed in de gaten houden tot hoever je leerlingen begeleidt en wanneer je ze los moet laten, omdat het de verantwoordelijkheid is van de ouders. Dat is moeilijk, maar toch moet het.

Je kunt dit werk alleen goed doen als je enthousiast bent en kennis hebt van de doelgroep.

Je kunt dit werk alleen goed doen als je enthousiast bent en kennis hebt van de doelgroep. In sommige gemeenten werk ik samen met combinatiefunctionarissen bij het reguliere basisonderwijs. Zij zijn ontzettend enthousiast, maar missen de kennis over de doelgroep. Over hoe ze de leerlingen het beste kunnen benaderen, welk sportaanbod ze het beste kunnen doen, dat soort zaken. Die kennis en expertise heb ik inmiddels wel. Het is mooi om die over te kunnen dragen.”

Gouden tips van Rob Fransen

- **Kijk naar wat er is en wat de behoeftes zijn en stem dat op elkaar af.**
- **Maak gebruik van de kennis en expertise binnen de school bij een programma als Special Heroes.**
- **Zorg voor een warme overdracht.**

Sandra
van Wijhe

Functie
**Combinatiefunctionaris
Special Heroes**

Taakomvang Special Heroes
10 uur per week

Doelgroep scholen
Cluster 2

Werkgever
Sportservice provincie Utrecht

Andere functie
**Regiomedewerker en medewerker
Sportimpuls Schoolsportvereni-
ging Bartimeus, 28 uur per week**

Sandra van Wijhe gunt iedereen sportplezier

Eigenlijk ben ik altijd bezig geweest met aangepast sporten

“Ik werk voor leerlingen met een spraak-taalstoornis. De mensen bij de sportverenigingen die ik spreek hebben daar meestal geen beeld bij, ze weten niet goed wat die stoornis inhoudt. Daarom laat ik vaak een YouTube-filmpje zien. Dan weten ze wat ze tegen kunnen komen.

Sportverenigingen weten vaak niet wat een spraak-taalstoornis inhoudt, daarom laat ik vaak een YouTube-filmpje zien.

Als een nieuwe sportvereniging meldt dat ze een aanbod voor aangepast sporten willen ontwikkelen, dan maken we een afspraak. Als ik vraag: “Waarom wil je dit opzetten?” dan hoor ik vaak opmerkingen als “Nou, mijn zusje heeft een handicap.” Dan is er meteen een klik, een affiniteit met de doelgroep en zijn ze geïnteresseerd om zich te verdiepen in de juiste omgang met de kinderen. Bij een paar verenigingen is het zo opgestart.

Een goed netwerk is super belangrijk. Ik werk samen met de Utrechtse cluster 2 scholen, de gemeente Utrecht, sportverenigingen in de regio, de Vereniging Sport Utrecht, Sportservice provincie Utrecht, Special Heroes, MEE (ondersteunt mensen met een beperking op alle leefgebieden) en revalidatiecentrum De Hoogstraat. Daarnaast heb ik ook een netwerk bij andere gemeentes, bij Sportservice Noord-Holland en sportbedrijf SRO. Ik werk nu drie maanden voor Special Heroes.

De scholen en vakleerkrachten heb ik gesproken en clinics zijn ingepland. Wat ik leuk vind is dat de Lacrossevereniging een clinic gaat geven. Lacrosse is een teamsport waarbij spelers ieder een stok hebben met aan het uiteinde een netje. Het is de bedoeling dat je een rubberen bal vanuit dat netje in het doel van de tegenstander gooit. De vereniging bestaat uit studenten. Ze gaan een dag meelopen met de sportdocent om te leren hoe zij met de leerlingen om kunnen gaan. Het duurde even voordat alle contacten waren gelegd en de afspraken gemaakt, maar het is nu mooi voor elkaar.

Mijn motto is: ‘gewoon wat gewoon kan, speciaal wat speciaal moet’.

Eigenlijk ben ik altijd bezig geweest met aangepast sporten. Ik heb de lerarenopleiding lichamelijke opvoeding (CALO) gedaan omdat daar veel aandacht is voor dat iedereen mee moet kunnen komen. Mijn scriptie ging over aangepast sporten en hoe je dat binnen de reguliere verenigingen kunt onderbrengen. Iedereen moet kunnen bewegen op zijn eigen niveau, vind ik. Ik kan mezelf als voorbeeld nemen: ik mis mijn linker onderarm. Ik heb altijd regulier gesport, heb mijzelf nooit gezien als iemand met een beperking. Met die instelling heb ik het uiteindelijk geschopt tot het nationale vrouwenvoetbalteam onder de 18. Mijn motto is: ‘gewoon wat gewoon kan, speciaal wat speciaal moet’.

Ouders zijn misschien wel de belangrijkste factor.

Omdat ik voor meerdere gemeenten werk, ken ik veel sportverenigingen en is het makkelijk om contacten te leggen. Om aangepast sporten te bevorderen is het goed om te weten wat sportverenigingen aanbieden. Ouders zijn ook belangrijk, misschien wel de belangrijkste factor. Zij moeten er moeite in steken, qua vervoer, geld en tijd. Daarom is het goed om ouders te betrekken bij de clinics en ze de school in te halen. Hopelijk pakken ze het op en worden ze enthousiast. Als ze thuis zijn, heb je er geen invloed op.

Sporters uit het speciaal onderwijs zijn niet heel anders dan reguliere sporters.

Sport en bewegen is voor iedereen van belang, ook voor mensen met een beperking. Ik hoop dat de deelnemende scholen Special Heroes over vijf jaar volledig in hun eigen werk hebben ingebed. Ik zou het prachtig vinden als sportverenigingen na die vijf jaar -of liever nog eerder- zien dat de sporters uit het speciaal onderwijs niet heel anders hoeven te zijn dan reguliere sporters. Met wat extra aandacht en aanpassingen kunnen ook deze sporters volop genieten van sporten en bewegen.

Gouden tips van Sandra van Wijhe

- **Maak voor de vereniging inzichtelijk wat de beperking inhoudt, zodat ze weten wat ze kunnen verwachten.**
- **Oriënteer je ook op de minder bekende sporten.**
- **Investeer in het netwerk van sportverenigingen en trainers, sportdocenten en ouders.**

Wilbert van Dorrestein

Functie
Vakleerkracht gymnastiek en ambulant begeleider LO

Werkgever
Koninklijke Visio

Plaats
Huizen

Leerlingen met een visuele beperking kunnen veel meer dan de meesten denken

“Ambulante leerlingen zijn leerlingen met een visuele beperking die op een reguliere school zitten. Ik begeleid hun groeps- en/of vakleerkrachten gymnastiek. Ik geef advies hoe je de gymles zo aanpast dat het zowel voor de leerling met een visuele beperking als de rest van de klas een leuke les is. Dat doe ik in de regio Noord-Holland, Zuid-Holland en Flevoland. Er zitten 350 leerlingen in de ambulante begeleiding, maar ik zie ze niet allemaal. We werken op aanvraag van scholen. Zij hebben behoefte aan tips, afgestemd op de leerling die bij hen op school zit. Soms blijkt dat ze hun les al heel goed hebben aangepast.

Scholen hebben behoefte aan tips, afgestemd op de leerling die bij hen op school zit.

We begeleiden ook leerlingen naar sportverenigingen. We zijn dit jaar gestart met een helpdesk om antwoord te geven op vragen van het onderwijs en sportverenigingen. Veel sportverenigingen en sportbonden hebben geen ervaring met leerlingen met een visuele beperking. Zelfs bij de sportopleidingen als ALO (hbo) en CIOS (mbo) is er weinig aandacht voor. Er wordt vanuit gegaan dat het lastig is voor visueel beperkte leerlingen om te sporten. Maar de leerlingen kunnen veel meer dan ze op de sportopleidingen denken. We geven ook cursussen aan groeps- en/of vakleerkrachten uit het regulier onderwijs. Dan laten we ze

ervaren hoe het is om slechtziend te zijn. Dan kun je beter begrijpen waarom een leerling op een bepaalde manier beweegt of reageert. Dat geeft herkenning. We laten ze ook kennis maken met speciale materialen die je kunt gebruiken. Zoals een bal met felle kleuren, zachte materialen, dingen die geluid maken, materialen die wat groter zijn. De kennis en ervaring die ik op mijn school heb opgebouwd, kan ik nu overdragen aan andere leerkrachten.

We zijn dit jaar gestart met een helpdesk om antwoord te geven op vragen van het onderwijs en sportverenigingen.

Vorig jaar heeft mijn collega Ruud Dominicus meegewerkt aan de ontwikkeling van workshops voor trainers en coaches die sporters met een visuele beperking (gaan) begeleiden. De workshops zijn ontwikkeld door de Academie voor Sportkader van NOC*NSF en Special Heroes. NOC*NSF gaat ons ook in de nabije toekomst meer betrekken bij dergelijke cursussen. Het zijn vaak kleine aanpassingen waardoor sporters met een visuele beperking veel makkelijker mee kunnen doen. Ik hoop dat de ambulante leerlingen dankzij die cursussen makkelijker bij een sportvereniging terecht kunnen. Dat de trainer denkt: “Ha, dat heb ik al eens bij een cursus gehad.” Of dat ze weten dat ze contact met ons kunnen opnemen voor advies.

Het zijn vaak kleine aanpassingen waardoor sporters met een visuele beperking veel makkelijker mee kunnen doen.

In Nederland zijn acht scholen voor leerlingen met een visuele beperking. Koninklijke Visio en Bartiméus zijn de landelijke organisaties die onderwijs aanbieden voor leerlingen met een visuele beperking. Van basisonderwijs tot en met hbo. Op mijn school zitten leerlingen met een visuele en verstandelijke beperking. Elke vrijdagmiddag hebben we het project vrijetijdsbesteding.

We willen leerlingen graag aan het sporten krijgen en in beweging houden.

Leerlingen krijgen verschillende activiteiten aangeboden, zoals knutselen, muziek maken en sporten. De vaksectie gymnastiek verzorgt de sportactiviteiten. Special Heroes en Sportservice ‘t Gooi helpen ons bij het leggen van de contacten met de sportverenigingen. Zij hebben de contacten in de buurt. Wij hebben dat netwerk niet. Het kost veel tijd om dat zelf op te bouwen, die tijd hebben we niet. De (combinatie) functionarissen nemen ons een aantal zaken uit handen, zo lukt het toch. Daaromheen regelen wij dingen als vervoer, verzekering en financiën. We doen het samen en zo blijft het doorlopen. We willen leerlingen graag aan het sporten krijgen en in beweging houden. We doen sportactiviteiten in de buurt van de school of bij Amsterdam, want daar komen veel van onze leerlingen vandaan. We geven geen naschools sportaanbod, dat is te lastig qua vervoer, want onze leerlingen komen vanuit de wijde omgeving. Als een leerling een sport leuk vindt, kijken we meteen of hij of zij op een

sportvereniging kan. We zijn laatst bij een roeivereniging in Naarden geweest. Dat was ontzettend leuk. Voor onze leerlingen is het een overwinning, dat ze merken dat ze het kunnen. Het was even wennen voor de vrijwilligers, maar ze waren enthousiast en het ging hartstikke goed. De bedoeling is dat zij gewoon hun ding doen en dat ik tips geef hoe ze hun instructie kunnen aanpassen.”

Gouden tips van Wilbert van Dorrestein

- **Kijk per persoon en per sport wat kan. De ene visuele beperking is de andere niet.**
- **Maak gebruik van de kennis en expertise van mensen die ervaring hebben met het aanbieden van sport aan kinderen met een visuele beperking.**

Personele zaken

Buurtsportcoaches en combinatiefunctionarissen heb je in soorten en maten. Het organisatorisch verband waarin ze werken verschilt, de omvang van de taakstelling en de manier waarop het werkgeverschap is georganiseerd. We zetten de meest voorkomende constructies op een rij.

Dienstverband

Combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches zijn meestal in dienst bij de volgende soort organisaties:

- sportbedrijf;
- provinciale sportservice-organisatie;
- werkgeversinstituut;
- aparte stichting speciaal voor onderbrengen van de functionarissen;
- onderwijs;
- welzijnorganisatie.

Vanuit een werkgeversinstituut worden ze vervolgens gedetacheerd bij onderwijsinstellingen, sport- en beweegaanbieders, welzijnsorganisaties en partners in een buurt. Ze zijn zelden in dienst bij gemeenten.

Werkgeverschap

Het werkgeverschap is een belangrijk aandachtspunt voor beleidsfunctionarissen en voor partijen die de functionarissen gaan inzetten. De functionarissen werken voor meerdere sectoren en organisaties. Daarom is het belangrijk te bepalen wie verantwoordelijk is voor de aanstelling. Dit heeft ook invloed op de arbeidsvoorwaarden waaronder mensen werken. Soms besluit een aanvragende partij, een school bijvoorbeeld, een combinatiefunctionaris bij een werkgevers-organisatie onder te brengen. Hij of zij werkt dan onder de arbeidsvoorwaarden die aldaar gelden.

Financiering

De uren die combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches vervullen, worden gefinancierd vanuit de regeling Brede Impuls Combinatiefuncties en met cofinanciering door gemeenten en andere partijen. De inzet van combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches is vrijwel altijd verankerd in een gemeentelijke subsidie verordening.

Voorbeelden uit de praktijk

Vanuit het onderwijs, ‘opgepluste vakleerkracht’

Vakleerkrachten die een (tijdelijke) functie-uitbreiding hebben gekregen als combinatiefunctionaris Special Heroes zijn bijvoorbeeld in dienst bij het onderwijs, zoals Roy Bloem. Soms zijn ze inzetbaar bij meerdere scholen, zoals Femke Heijdemann. Of ze combineren hun combinatiefunctie op een school met een baan als regionaal coördinator aangepast sporten, zoals Rob Fransen. In sommige gevallen treedt een onderwijsinstelling op als cofinancier, bijvoorbeeld door het oormerken van taakuren.

Vanuit een sportbureau, sportservice-organisatie of aparte stichting

Buurtsportcoaches en combinatiefunctionarissen kunnen in dienst zijn van, of gedetacheerd bij een sportbureau, sportservice-organisatie of aparte stichting. Zo is Sandra van Wijhe in dienst van Sportservice provincie Utrecht, waar ze haar functie als combinatiefunctionaris Special Heroes voor cluster 2 scholen in de stad Utrecht combineert met die van regiomedewerker en medewerker Sportimpuls Bartimeus. Vanuit sportbedrijf SRO is Sjamana Wijsmuller stedelijk actief als buurtsportcoach Special Heroes. Iets dergelijks geldt voor Kim Disco, die vanuit Sportpunt Gouda een deel van haar tijd besteedt aan combinatietaken in het speciaal onderwijs.

In sommige regio’s werken meerdere gemeenten samen in een organisatorisch verband. Met elkaar financieren ze dan formatie voor buurtsportcoaches of combinatiefunctionarissen, die dan regionaal ingezet worden. De aansturing ligt bij de organisatie van waaruit de coaches en functionarissen actief zijn. Deze organisatie legt verantwoording af aan het gemeentelijke samenwerkingsverband.

Vanuit de gemeente of een sportvereniging

Heel soms hebben gemeenten zelf combinatiefunctionarissen of buurtsportcoaches in dienst om het aangepast sporten te bevorderen. Zij worden vanuit de gemeente ingezet in het speciaal onderwijs, bij sportverenigingen, bij wijk- en buurtteams en bij zorginstellingen. Een combinatiefunctionaris kan ook gekoppeld zijn aan een sportvereniging en werkt van daaruit samen met andere partijen. Hij of zij wordt meestal aangestuurd door het bestuur van de vereniging en heeft (onder andere) aangepast sporten in het takenpakket. Het werkgeverschap is vaak extern ondergebracht.

Organisaties

Iedereen kan een held zijn!

Special Heroes zet zich in om de sport- en beweegdeelname door kinderen en jongeren met een beperking te vergroten. Dit doet ze via de scholen voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs. Special Heroes werkt nauw samen met vakleerkrachten, sportverenigingen en andere lokale aanbieders van sport en bewegen. Ook steeds meer scholen voor speciaal basisonderwijs en praktijkscholen nemen deel aan Special Heroes.

www.specialheroes.nl

Onbeperkt denken in mogelijkheden en kansen

Stichting Onbeperkt Sportief wil dat meer mensen met een handicap deelnemen aan sport- en beweegactiviteiten. Ze deelt kennis en expertise, adviseert en brengt organisaties met elkaar in verbinding. Ze inspireert en motiveert partners in de zorg, revalidatie, overheid, sport en het onderwijs om hun sport- en beweegdeelname voor mensen met een handicap te vergroten.

www.onbeperktsportief.nl

Sportmatch van Stichting Onbeperkt Sportief

De methode Sportmatch is ontwikkeld door Stichting Onbeperkt Sportief in samenwerking met het Mulier Instituut. Op basis van landelijke gegevens wordt bepaald hoeveel mensen met een beperking in de regio aanwezig zijn. Dit is een indicatie voor de te verwachten potentiële doelgroep voor een sport- en beweegaanbod. Op basis van gegevens uit CBS, CAK en van instellingen, scholen en revalidatiecentra wordt een schatting gemaakt van de omvang en situering van de (potentiële) sportvraag binnen een regio. Van alle deelnemende gemeenten worden bovendien verschillende beleidsdocumenten geanalyseerd. Hierbij wordt vooral gekeken naar het onderdeel 'sporten en bewegen door mensen met een beperking'. Ook wordt het bestaande sport- en beweegaanbod voor mensen met een handicap in kaart gebracht.

www.onbeperktsportief.nl/gemeentelijke-sportmatch-gehandicapten

Colofon

Special Heroes

Postbus 200

3980 CE Bunnik

T 06 10 95 47 76

E info@specialheroes.nl

www.facebook.com/SpecialHeroesNL

www.specialheroes.nl

Special Heroes heeft deze brochure ontwikkeld voor beleidsadviseurs sport bij gemeenten en voor buurtsportcoaches en combinatiefunctionarissen met sport in het takenpakket.

Special Heroes is een samenwerkingsverband van Stichting Onbeperkt Sportief, NOC*NSF en de PO-Raad.

Special Heroes bedankt de geïnterviewden voor hun medewerking en het delen van hun kennis en ervaring.

Deze brochure is mede mogelijk gemaakt door

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Interviews en teksten

Donders communicatie

Foto's

Eric Frecken Fotografie (beelden cover en interviews), Ronald Hoogendoorn (overig beeld)

Coördinatie en redactie

Annemiek Haak, Annelies Buddingh' en Ester van Geet

Vormgeving

Poula Versantvoort ontwerp

Druk

Graficiënt Printmedia

© 2015